

МОНГОЛ УЛСЫН СТАНДАРТ

Ангилалтын код:13.020.10

Байгаль орчны менежмент (удирдлага)- Тайлбар толь Environmental management - Vocabulary	MNS ISO 14050:2003
--	---------------------------

Стандартчилал, Хэмжилзүйн Үндэсний Зөвлөлийн 2003 оны 12 дугаар сарын 25-ны өдрийн 75 дугаар тогтоолоор батлав.

Энэхүү стандарт нь 2004 оны 02 дугаар сарын 01-ны өдрөөс эхлэн хүчинтэй болно

Хамрах хүрээ

Энэ стандарт нь байгаль орчны удирдлагад холбогдолтой, ИСО 14000 цуврал стандартад орсон үндсэн ойлголтуудын тодорхойлолтыг багтаана.

1. Нэр томъёо ба тодорхойлолт

ИСО 10241-ын дагуу, энэ стандартад зарим тохиолдолд аливаа нэг ойлголтыг тухайн утгаар нь тусгайлан хэрэглэснийг хаалтанд бичиж заасан болно.

1 Байгаль орчны удирдлагад хамаарах ерөнхий нэр томъёо

1.1

байгаль орчин

агаар, ус, газар, байгалийн нөөц, ургамал, амьтны аймаг, хүн болон тэдгээрийн хоорондын харилцааг оролцуулан тухайн байгууллага (1.4)-ын үйл ажиллагаа явуулж буй хүрээлэл

ТАЙЛБАР Хүрээлэл гэдгээр тухайн байгууллагаас эхлэн дэлхий нийтийн тогтолцоог ойлгоно.

[ISO 14001]

1.2

байгаль орчны асуудал

байгаль орчин (1.1)-той харилцан үйлчилж байгаа, тухайн байгууллага (1.4)-ын үйл ажиллагаа, бүтээгдэхүүн ба үйлчилгээний

Scope

This International Standard contains definitions of fundamental concepts related to environmental management, published in the ISO 14000 series of standards.

1. Terms and definitions

In accordance with ISO 10241, in some situations in this International Standard, the special usage of a concept in a particular context is indicated by the qualification given in angle brackets before the definition.

1 General terms relating to environmental management

1.1

environment

surroundings in which an organization (1.4) operates, including air, water, land, natural resources, flora, fauna, humans, and their interrelation

NOTE Surroundings in this context extend from within an organization to the global system.

[ISO 14001]

1.2

environmental aspect

element of an organization's (1.4) activities, products or services that can interact with the environment (1.1)

бүрдэл хэсэг

ТАЙЛБАР Байгаль орчны тулгамдсан асуудал нь байгаль орчинд ноцтойгоор нөлөөлж байгаа эсвэл нөлөөлж болзошгүй байгаль орчны асуудал юм.

NOTE A significant environmental aspect is an environmental aspect that has or can have a significant environmental impact.

[ISO 14001]

[ISO 14001]

1.3

байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөлөл

байгууллага (1.4)-ын үйл ажиллагаа, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ нь бүхэлдээ буюу хэсэгчлэн байгаль орчин (1.1)-д сөргөөр эсвэл ашигтайгаар нөлөөлөх аливаа өөрчлөлт

[ISO 14001]

1.3

environmental impact

Any change to the environment (1.1), whether adverse or beneficial, wholly or partially resulting from an organization's (1.4) activities, products or services.

[ISO 14001]

1.4

байгууллага

бие даасан үйл ажиллагаатай бөгөөд өөрийн захиргаатай, улсын ба хувийн, нэгдсэн ба нэгдээгүй компани, корпораци, үйлдвэр, удирдах байгууллага, албан газар, тэдгээрийн салбар нэгж эсвэл нэгдэл

1.4

organization

company, corporation, firm, enterprise, authority or institution, or part or combination thereof, whether incorporated or not, public or private, that has its own functions and administration

ТАЙЛБАР Хэд хэдэн салбар нэгж бүхий байгууллагын хувьд тэдгээр салбар нэгж бүрийг байгууллага гэж тодорхойлж болно.

[ISO 14001]

NOTE For organizations with more than one operating unit, a single operating unit may be defined as an organization.

[ISO 14001]

1.5

сонирхогч тал

байгууллага эсвэл тогтолцооны үр дүн ба гүйцэтгэлийг сонирхогч хувь хүн эсвэл хэсэг бүлэг

1.5

interested party

person or group having an interest in the performance or outcome of an organization or a system

ТАЙЛБАР 1 “Үр дүн” гэдэгт бүтээгдэхүүн ба гэрээ, хэлэлцээр; “тогтолцоо” гэдэгт бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, эко тэмдэг ба байгаль орчны мэдэгдэлийн тогтолцоо хамаарна.

NOTE 1 “Outcome” includes products and agreements; “system” includes product systems and environmental labelling and declaration systems.

ТАЙЛБАР 2 Энэхүү ерөнхий тодорхойлолтыг бусад баримт бичгээс аваагүй. Энэ ойлголтыг ISO 14001 (ISO 14004 ба ISO 14031 стандарт дахь нэр томъёотой ижил) стандарт дахь байгаль орчны

NOTE 2 This generic definition is not taken directly from any other document. The concept is defined specifically from the point of view of environmental performance in ISO 14001 (with identical definition in ISO 14004 and ISO 14031),

гүйцэтгэл, ISO 14024 стандарт дахь эко тэмдгийн I загвар, ISO/TR 14025 стандарт дахь байгаль орчны мэдэгдлийн III загвар, ISO 14040 стандарт дахь “амьдрал”-ын мөчлөгийн үнэлгээ зэрэг нэр томъёонуудтай уялдуулах зарчмаар тодорхойлсон.

of type I environmental labelling in ISO 14024, of type III environmental declaration in ISO/TR 14025 and of life cycle assessment in ISO 14040.

Эдгээр тодорхойлолтууд нь:

The definitions are as follows:

- Тухайн байгууллагын байгаль орчны гүйцэтгэлтэй холбоотой буюу түүнд оролцож буй хувь хүн эсвэл бүлэг этгээд.
[ISO 14001]
- Эко тэмдгийн I хөтөлбөрт оролцож буй аливаа этгээд.
[ISO 14024]
- Байгаль орчны мэдэгдлийн III хөтөлбөрийн боловсруулалт болон хэрэгжилтэд оролцож буй аливаа этгээд.
[ISO/TR 14025]
- Бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн байгаль орчны гүйцэтгэл ба “амьдрал”-ын мөчлөгийн үнэлгээний үр дүнтэй холбоотой буюу түүнд оролцож буй хувь хүн эсвэл бүлэг этгээд.
[ISO 14040]

- individual or group concerned with or affected by the environmental performance of an organization
[ISO 14001]
- any party affected by a type I environmental labelling programme
[ISO 14024]
- any party affected by the development and use of a type III environmental declaration
[ISO/TR 14025]
- individual or group concerned with or affected by the environmental performance of a product system, or by the results of the life cycle assessment
[ISO 14040]

MNS ISO 14050:2003

1.6

гурав дахь тал

татан оролцуулах талуудаас тусдаа бие даасан хэсэг болохыг хүлээн зөвшөөрсөн хувь хүн буюу байгууллага

ТАЙЛБАР 1 “Татан оролцуулах тал” нь гол төлөв нийлүүлэгч (“анхдагч тал”) ба худалдан авагч (“хоёрдогч тал”) байна.

[ISO 14024]

ТАЙЛБАР 2 “Гурав дахь тал” гэдэгт баталгаажуулалтын байгууллагыг заавал хамааруулан ойлгох шаардлагагүй.

[ISO/TR 14025]

1.7

баталгаажуулалт

гурав дахь талаас (1.6) бүтээгдэхүүн, үйл явц, үйлчилгээ нь өгөгдсөн шаардлагад нийцэж буйг бичгээр баталсан үйл ажиллагаа

[ISO 14024]

1.8

бохирдлоос сэргийлэх

бохирдлоос зайлсхийх, түүнийг бууруулах, хянах боломж өгдөг үйл явц, дадлага, материал эсвэл бүтээгдэхүүний хэрэглээ тухайлбал, нөөц баялаг ба материал орлуулалтын эргүүлэн дахин ашиглалт, боловсруулалт, үйл явцын өөрчлөлт, хяналтын механизм, үр ашигтай хэрэглээ

ТАЙЛБАР Бохирдлоос сэргийлсний ач холбогдол нь байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөлөл (1.3)-ийг багасгах, үр дүнг сайжруулах болон зардлын бууралтыг багтаана.

[ISO 14001]

1.9

хаягдал

хогийн бүх үүсгүүр буюу

1.6

third party

person or body that is recognized as being independent of the parties involved, as concerns the issues in question

NOTE 1 “Parties involved” are usually supplier (“first party”) and purchaser (“second party”) interests.

[ISO 14024]

NOTE 2 “Third party” does not necessarily imply the involvement of a certification body.

[ISO/TR 14025]

1.7

certification

procedure by which a third party (1.6) gives written assurance that a product, process or service conforms to specified requirements

[ISO 14024]

1.8

prevention of pollution

use of processes, practices, materials or products that avoid, reduce or control pollution, which may include recycling, treatment, process changes, control mechanisms, efficient use of resources and material substitution

NOTE The potential benefits of prevention of pollution include the reduction of adverse environmental impacts (1.3), improved efficiency and reduced costs.

[ISO 14001]

1.9

waste

anything for which the generator or holder

эзэмшигчийн зүгээс цаашид has no further use and which is discarded
ашиглахгүй байгаль орчинд (1.1) or is released to the environment (1.1)
хаях аливаа юмс

[ISO 14021]

[ISO 14021]

ТАЙЛБАР Түүнчлэн “хаягдал”-ыг ISO 14040 стандартад “аливаа NOTE “Waste” is also defined from the
14040 стандартад “аливаа point of view of life cycle assessment in
бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн ISO 14040 as: “any output from the
урсгалаас гадагш хаях зүйл” гэж product system which is disposed of”.
“амьдрал”-ын мөчлөгтэй
хамааруулан тодорхойлсон.

1.10

ил тод байдал

нээлттэй, адил утгатай, ойлгомжтой
мэдээллийн танилцуулга

1.10

transparency

open, comprehensive and understandable
presentation of information

[ISO 14040]

[ISO 14040]

1.11

байгаль орчны гүйцэтгэл

байгаль орчны асуудалтай холбоо
бүхий байгууллагын удирдлагын үйл
ажиллагааны үр дүн

1.11

environmental performance

results of an organization's (1.4)
management of its environmental aspects
(1.2)

ТАЙЛБАР Энэ утгаараа,
байгууллагын байгаль орчны
бодлого, зорилго, зорилтыг байгаль
орчинд нөлөөлөх байдлын
гүйцэтгэл, түүний үр дүнгээр хэмжиж
болно.

NOTE In the context of environmental
management systems (2.1), results may
be measured against the organization's
(1.4) environmental policy (2.1.1),
objectives (2.1.2), and targets (2.1.3).

[ISO 14031]

[ISO 14031]

1.11.1

**байгаль орчны гүйцэтгэлийн
үнэлгээ**

заагчыг сонгох, өгөгдлийг цуглуулж,
шинжлэх, гүйцэтгэлийн эко шалгуур
(1.11.1.1)-тай холбоо бүхий
мэдээллийг үнэлж дүгнэх, тайлагнах,
харилцан мэдээлэх, график
хуваариар дүн шинжилгээ хийх, энэ
үйл явцыг сайжруулахаар
байгууллагын байгаль орчинд
нөлөөлөх байдлын гүйцэтгэлийг
үнэлэх талаар удирдлагын
шийдвэрлэх ажиллагаа

1.11.1

**environmental performance evaluation
EPE**

process to facilitate management
decisions regarding an organization's
(1.4) environmental performance (1.11)
by selecting indicators, collecting and
analysing data, assessing information
against environmental performance
criteria (1.11.1.1), reporting and
communicating, and periodically
reviewing and improving this process

[ISO 14031]

[ISO 14031]

1.11.1.1

1.11.1.1

гүйцэтгэлийн эко шалгуур

байгууллагын (1.4) удирдлагаас тодорхойлсон, байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын гүйцэтгэлийн үнэлгээ (1.11.1) хийх зорилгоор ашиглах байгаль орчны бодлого (2.1.2), зорилго (2.1.3) эсвэл байгаль орчны гүйцэтгэлийн (1.11) бусад шийдвэрлэх түвшин

[ISO 14031]

1.11.1.2

байгаль орчны нөхцөл байдлын заагч

орон нутгийн, бүс нутгийн, үндэсний, дэлхийн хэмжээний байгаль орчны (1.1) тухай мэдээллээр хангах онцлог илэрхийлэл

ТАЙЛБАР “Бүс нутаг” гэдэг нь байгууллага (1.4)-ын анхаарлаа хандуулахаар сонгосон байгаль орчны нөхцөл байдлын хэмжээнээс хамаарч улс, муж эсвэл нэг улсын хэсэг муж, эсвэл нэг тивийн хэсэг улс байж болно.

[ISO 14031]

1.11.1.3

байгаль орчны гүйцэтгэлийн заагч

байгууллагын (1.4) байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын гүйцэтгэлийн (1.11) тухай мэдээллээр хангахуйц онцлог илэрхийлэл

[ISO 14031]

1.11.1.3.1

удирдлагын гүйцэтгэлийн заагч

байгууллагын (1.4) байгаль орчны гүйцэтгэлд (1.11) нөлөөлөх удирдлагын хүчин чармайлтын тухай мэдээллээр хангах байгаль орчны гүйцэтгэлийг заагч (1.11.1.3)

[ISO 14031]

environmental performance criterion

environmental objective (2.1.2), target (2.1.3), or other intended level of environmental performance (1.11) set by the management of the organization (1.4) and used for the purpose of environmental performance evaluation (1.11.1)

[ISO 14031]

1.11.1.2

**environmental condition indicator
ECI**

specific expression that provides information about the local, regional, national, or global condition of the environment (1.1)

NOTE “Regional” may refer to a state, a province, or a group of states within a country, or it may refer to a group of countries or a continent, depending on the scale of the condition of the environment that the organization (1.4) chooses to consider.

[ISO 14031]

1.11.1.3

**environmental performance indicator
EPI**

specific expression that provides information about an organization's (1.4) environmental performance (1.11)

[ISO 14031]

1.11.1.3.1

**management performance indicator
MPI**

environmental performance indicator (1.11.1.3) that provides information about the management efforts to influence an organization's (1.4) environmental performance (1.11)

[ISO 14031]

1.11.1.3.2**үйл ажиллагааны гүйцэтгэлийн заагч**

байгууллагын (1.4) үйл ажиллагааны байгаль орчны гүйцэтгэлийн (1.11) тухай мэдээллээр хангах байгаль орчны гүйцэтгэлийг заагч (1.11.1.3)

[ISO 14031]

1.11.1.3.2**operational performance indicator OPI**

Environmental performance indicator (1.11.1.3) that provides information about the environmental performance (1.11) of an organization's (1.4) operations

[ISO 14031]

2 Байгаль орчны менежмент (удирдлага)-ын тогтолцоонд хамаарах нэр томъёо**2.1****байгаль орчны удирдлагын тогтолцоо****БОУТ**

байгаль орчны бодлого (2.1.1) боловсруулах, хэрэгжүүлэх, биелэлтийг хангах, хянан шалгах болон ашиглахад чиглэсэн, удирдлагын бүтэц болон үйл ажиллагаа, туршлага, журам, үйл явц нөөцийн төлөвлөлтийг асуудлыг багтаасан удирдлагын ерөнхий тогтолцооны хэсэг

[ISO 14001]

2 Terms relating to environmental management systems**2.1****environmental management system EMS**

part of the overall management system that includes organizational structure, planning activities, responsibilities, practices, procedures, processes and resources for developing, implementing, achieving, reviewing and maintaining the environmental policy (2.1.1)

[ISO 14001]

2.1.1**байгаль орчны бодлого**

байгаль орчны зорилго (2.1.2), зорилт (2.1.3)-ыг тодорхойлж хэрэгжүүлэхэд чиглүүлсэн ажиллагааны хүрээнд байгаль орчны гүйцэтгэл (2.1.5)-д бүхэлд нь хамааруулан байгууллага (1.4)-аас тунхаглаж буй түүний эрмэлзэж баримтлах зарчим

[ISO 14001]

2.1.1**environmental policy**

statement by the organization (1.4) of its intentions and principles in relation to its overall environmental performance (2.1.5) which provides a framework for action and for the setting of its environmental objectives (2.1.2) and targets (2.1.3)

[ISO 14001]

2.1.2**байгаль орчны зорилго**

байгаль орчны бодлого (2.1.1)-оос урган гарсан бөгөөд хэрэгжиж биелэх боломжтой тухайн байгууллага (1.4) хүрэх ёстой байгаль орчны талаарх бүхий л үүрэг зорилго

2.1.2**environmental objective**

overall environmental goal, arising from the environmental policy (2.1.1), that an organization (1.4) sets itself to achieve, and which is quantified where practicable

[ISO 14001]

2.1.3

байгаль орчны зорилт

байгаль орчны зорилго (2.1.2)-оос үүдэн гарч байгаа бөгөөд тэдгээр зорилгыг хэрэгжүүлэхийн тулд хийх ёстой тухайн байгууллага (1.4)-аас эсвэл түүний дотоод нэгжид хэрэгжүүлж болохуйц арга хэмжээний нарийвчилсан шаардлага, чиглэл

[ISO 14001]

2.1.4

байнгын сайжруулалт

тухайн байгууллага (1.4)-ын байгаль орчныг хамгаалах бодлого (2.1.1)-ын дагуу байгаль орчны гүйцэтгэл (2.1.5)-ийг сайжруулахад чиглүүлэн байгаль орчны удирдлагын тогтолцоо (2.1)-г өргөжүүлэх үйл явц

ТАЙЛБАР Энэ үйл явц нь үйл ажиллагааны бүхий л талбарт заавал нэгэн зэрэг явагдах албагүй.

[ISO 14001]

2.1.5

байгаль орчны гүйцэтгэл

(удирдлагын тогтолцоо) байгаль орчны бодлого (2.1.1), зорилго (2.1.2) ба зорилт (2.1.3)-д үндэслэсэн бөгөөд тухайн байгууллага (1.4)-аас байгаль орчны асуудал (1.2)-аа хянаж удирдахад холбогдолтой байгаль орчны удирдлагын тогтолцоо (2.1)-ны бодит үр дүн

[ISO 14001]

3 Аудитад хамаарах нэр томъёо

3.1

байгаль орчны аудит

байгаль орчны талаархи тухайлсан үйл ажиллагаа, арга хэмжээ, нөхцөл, удирдлагын тогтолцоо, эсвэл

[ISO 14001]

2.1.3

environmental target

detailed performance requirement, quantified where practicable, applicable to the organization (1.4) or parts thereof, that arises from the environmental objectives (2.1.2) and that needs to be set and met in order to achieve those objectives

[ISO 14001]

2.1.4

continual improvement

process of enhancing the environmental management system (2.1) to achieve improvements in overall environmental performance (2.1.5) in line with the organization's (1.4) environmental policy (2.1.1)

NOTE The process need not take place in all areas of activity simultaneously.

[ISO 14001]

2.1.5

environmental performance

(management system) measurable results of the environmental management system (2.1), related to an organization's (1.4) control of its environmental aspects (1.2), based on its environmental policy (2.1.1), objectives (2.1.2) and targets (2.1.3)

[ISO 14001]

3 Terms relating to auditing

3.1

environmental audit

systematic, documented verification process of objectively obtaining and evaluating audit evidence (3.4) to

тэдгээрийн тухай мэдээлэл аудитын шалгуур (3.3)-т тохирч байгаа эсэхийг тодорхойлох зорилгоор аудитын баримт (3.4)-ыг бодитойгоор олж дүгнэн, үр дүнг үйлчлүүлэгчдэд мэдээлэх тогтолцоотой, баримтжуулсан шалгаж батлах үйл явц

[ISO 14010]

3.1.1 байгаль орчны удирдлагын тогтолцооны аудит

тухайн байгууллага (1.4)-ын байгаль орчны удирдлагын тогтолцоо (2.1) нь байгаль орчны удирдлагын тогтолцооны аудитын шалгуурыг хангаж байгаа эсэхийг тогтоох зорилгоор аудитын баримт (3.4)-ыг бодитойгоор дүгнэн үр дүнг үйлчлүүлэгчдэд мэдээлэх тогтолцоотой баримтжуулсан шалгаж батлах үйл явц

[ISO 14011]

3.1.2 байгаль орчны удирдлагын тогтолцооны аудит

(дотоод аудит) тухайн байгууллага (1.4)-ын байгаль орчны удирдлагын тогтолцоо (2.1) нь байгууллагаас тогтоосон байгаль орчны удирдлагын тогтолцооны аудитын шалгуурт (3.3) тохирч байгаа эсэхийг тогтоох баримтг бодитойгоор олж дүгнэн, болон энэхүү үйл явцын үр дүнг удирдлагад мэдээлэхэд чиглэсэн тогтолцоотой, баримтжуулсан шалгаж батлах үйл явц

[ISO 14001]

3.2 субъект

байгаль орчны талаархи тухайлсан үйл ажиллагаа, нөхцөл байдал, удирдлагын тогтолцоо эсвэл тэдгээрийн талаарх мэдээлэл

determine whether specified environmental activities, events, conditions, management systems, or information about these matters conform with audit criteria (3.3), and communicating the results of this process to the client

[ISO 14010]

3.1.1 environmental management system audit

systematic and documented verification process of objectively obtaining and evaluating audit evidence (3.4) to determine whether an organization's (1.4) environmental management system (2.1) conforms with the environmental management system audit criteria, and communicating the results of this process to the client

[ISO 14011]

3.1.2 environmental management system audit

(internal audit) systematic and documented verification process of objectively obtaining and evaluating evidence to determine whether an organization's (1.4) environmental management system (2.1) conforms to the environmental management system audit criteria (3.3) set by the organization, and for communication of the results of this process to anagement

[ISO 14001]

3.2 subject matter

specified environmental activity, event, condition, management system, and/or information about these matters

MNS ISO 14050:2003

[ISO 14010]

3.3 аудитын шалгуур

аудитор нь, субъект (3.2)-ийн талаар цуглуулсан аудитын баримт (3.4)-ыг харьцуулан дүгнэхэд хэрэглэдэг бодлого, практик ажиллагаа, журам, шаардлагууд

ТАЙЛБАР Шаардлагууд нь стандарт, арга зүйн зарчим, зохион байгуулалтын онцлог шаардлагууд, хууль тогтоомж эсвэл хуульчлан тогтоосон шаардлагууд байж болох ба зөвхөн тэдгээрээр хязгаарлагдахгүй.

[ISO 14010]

3.4 аудитын баримт

бодит байдлын тухай бүртгэл, баримт буюу бусад мэдээлэл

Тайлбар 1 Аудитын баримт нь чанарын ба тоон үзүүлэлтээр байх ба аудитор нь түүнийг аудитын шалгуур (3.3) биелж байгаа эсэхийг тодорхойлоход хэрэглэнэ.

Тайлбар 2 Аудитын баримт нь, ихэнхдээ, ярилцлага, баримт бичгийн шалгалт, үйл ажиллагаа, нөхцөл байдлын ажиглалт, хэмжилтийн ба сорилтын бэлэн үр дүнд эсвэл аудитын зорилтын хүрэн дэх арга хэмжээнд үндэслэнэ.

[ISO 14010]

3.5 аудитын үр дүн

аудитын шалгуур (3.3)-тай харьцуулан, цуглуулсан аудитын баримт (3.3)-ад хийсэн үнэлгээний дүн

ТАЙЛБАР Аудитын үр дүн нь аудитын тайлан бичих үндэслэл болдог.

[ISO 14010]

3.3 audit criteria

policies, practices, procedures or requirements against which the auditor compares collected audit evidence (3.4) about the subject matter (3.2)

NOTE Requirements may include but are not limited to standards, guidelines, specified organizational requirements, and legislative or regulatory requirements

[ISO 14010]

3.4 audit evidence

verifiable information, records or statements of fact

NOTE 1 Audit evidence, which can be qualitative or quantitative, is used by the auditor to determine whether audit criteria (3.3) are met.

NOTE 2 Audit evidence is typically based on interviews, examination of documents, observation of activities and conditions, existing results of measurements and tests or other means within the scope of the audit.

[ISO 14010]

3.5 audit finding

result of the evaluation of the collected audit evidence (3.4) compared against the agreed audit criteria (3.3)

NOTE The findings provide the basis for the audit report.

[ISO 14010]

3.6**аудитын дүгнэлт**

аудитын субъект (3.2)-ийн тухай аудиторын мэргэжлийн шүүмж, санал бөгөөд энэ нь аудитын үр дүн (3.5) дээр үндэслэх ба түүгээр хязгаарлагдана.

[ISO 14010]

3.7**аудитад шалгуулагч**

аудитаар шалгуулж байгаа байгууллага (1.4)

[ISO 14010]

3.8**аудитын үйлчлүүлэгч
үйлчлүүлэгч**

аудит хийлгэхээр хүсэлт гаргасан байгууллага (1.4)

ТАЙЛБАР Үйлчлүүлэгч нь шалгуулагч [3.7] эсвэл аудитын талаар зохицуулах буюу гэрээ байгуулах эрхтэй аливаа бусад байгууллага байж болдог.

[ISO 14010]

ТАЙЛБАР 2 ISO 14010 стандартад аудитын үйлчлүүлэгчийн оронд “үйлчлүүлэгч” гэсэн нэр томъёог хэрэглэсэн.

3.9**аудитын баг**

тухайн аудитыг гүйцэтгэхээр томилогдсон нэг эсвэл бүлэг аудитор

ТАЙЛБАР 1 Аудитын багт техникийн шинжээч болон сургалтад оролцож байгаа аудиторууд ч орж болдог.

ТАЙЛБАР 2 Аудитын багт орсон нэг аудитор нь удирдах аудиторын үүрэг гүйцэтгэдэг.

[ISO 14010]

3.6**audit conclusion**

professional judgement or opinion expressed by an auditor about the subject matter (3.2) of the audit, based on and limited to reasoning the auditor has applied to audit findings (3.5)

[ISO 14010]

3.7**auditee**

organization (1.4) to be audited

[ISO 14010]

3.8**audit client
client**

organization (1.4) commissioning the audit

NOTE 1 The client may be the auditee (3.7), or any other organization which has the regulatory or contractual right to commission an audit.

[ISO 14010]

NOTE 2 In ISO 14010, the term “client” is used instead of audit client.

3.9**audit team**

group of auditors, or a single auditor, designated to perform a given audit

NOTE 1 The audit team may also include technical experts and auditors-in-training.

NOTE 2 One of the auditors on the audit team performs the function of lead auditor.

ТАЙЛБАР 3 ISO 14010 стандартаас авав.

NOTE 3 Adapted from ISO 14010.

3.9.1

байгаль орчны аудитор

байгаль орчны аудит (3.1) гүйцэтгэхээр мэргэшсэн хүн

[ISO 14010]

3.9.1

environmental auditor

person qualified to perform environmental audits (3.1)

[ISO 14010]

3.9.2

байгаль орчны удирдах аудитор

байгаль орчны аудит (3.1)-ыг удирдан гүйцэтгэхээр мэргэшсэн хүн

[ISO 14010]

3.9.2

lead environmental auditor

person qualified to manage and perform environmental audits (3.1)

[ISO 14010]

3.9.3

техникийн шинжээч

(аудит) аудитын баг (3.9)-ийг тусгай мэдлэг эсвэл магадлагаа шүүлтээр хангах үүрэгтэй бөгөөд аудитороор оролцдоггүй хүн

[ISO 14010]

3.9.3

technical expert

(auditing) person who provides specific knowledge or expertise to the audit team (3.9), but who does not participate as an auditor

[ISO 14010]

4 Бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлд хамаарах нэр томъёо

4 Terms relating to product system

4.1

бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл

нэг буюу хэд хэдэн тодорхой функцийг гүйцэтгэж буй нэгж үйл явцтай (4.3) холбоо бүхий материаллаг болон эрчим хүчний хэмнэлтийн холбогдолтой цогцолбор ажиллагаа

4.1

product system

collection of materially and energetically connected unit processes (4.3) which perform one or more defined functions

ТАЙЛБАР 1 “Амьдрал”-ын мөчлөгийн үнэлгээний талаас энд “бүтээгдэхүүн” гэдэг ойлголтод үйлчилгээний тогтолцоог оруулан тооцдог.

NOTE 1 For the purposes of life cycle assessment, the term “product” used alone includes not only product systems but can also include service systems.

ТАЙЛБАР 2 ISO 14040 стандартаас авав

NOTE 2 Adapted from ISO 14040.

4.2

бүтээгдэхүүн

аливаа бараа эсвэл үйлчилгээ

[ISO 14021]

4.2

product

any goods or service

[ISO 14021]

4.2.1**завсрын бүтээгдэхүүн**

нэгж үйл явцын (4.3) цаашид хувиргах шаардлагатай оролт (4.12) буюу гаралт (4.13)
[ISO 14041]

4.2.2**дайвар (дагавар) бүтээгдэхүүн**

нэг нэгж үйл явцаас (4.3) гарч буй аливаа хоёр буюу түүнээс олон бүтээгдэхүүн
[ISO 14041]

4.2.3**сав боодол**

бүтээгдэхүүний (4.2) маркетинг, тээвэрлэлт, хадгалалт, ашиглаж хэрэглэх явцад агуулах, хамгаалахад ашиглах материал

ТАЙЛБАР 1 Эко тэмдгийн II загварын талаас авч үзвэл “сав боодол” нэр томъёонд зах зээлд гаргаж буй бүтээгдэхүүн ба түүний чингэлэг, бүтээгдэхүүнд биет байдлаар нь хавсаргасан ямар нэгэн зүйл, бүтээгдэхүүний талаарх холбогдох мэдээлэл хамаарна.

ТАЙЛБАР 2 ISO 14021 стандартаас авав

4.2.4**бэлэн бүтээгдэхүүн**

хэрэглэхийн өмнө нэмэлт хувиргалт шаардахгүй бүтээгдэхүүн (4.2)
[ISO 14041]

4.3**нэгж үйл явц**

аливаа үйлдвэрлэлд хамаарах “амьдрал”-ын мөчлөгийн үнэлгээ (AMУ)-ний үйл явцад өгөгдлийг цуглуулж болох уг бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн хамгийн бага хэсэг
[ISO 14040]

4.4**функциональ нэгж**

“амьдрал”-ын мөчлөгийн үнэлгээний (5.3) судалгаанд норматив нэгж байдлаар ашиглах бүтээгдэхүүний

4.2.1**intermediate product**

input (4.12) to or output (4.13) from a unit process (4.3) which requires further transformation
[ISO 14041]

4.2.2**co-product**

any of two or more products from the same unit process (4.3)

[ISO 14041]

4.2.3**packaging**

material that is used to protect or contain a product (4.2) during transportation, storage, marketing or use

NOTE 1 For the purposes of type II environmental labelling, the term “packaging” also includes any item that is physically attached to, or included with, a product or its container for the purpose of marketing the product or communicating information about the product.

NOTE 2 Adapted from ISO 14021.

4.2.4**final product**

product (4.2) which requires no additional transformation prior to its use
[ISO 14041]

4.3**unit process**

smallest portion of a product system (4.1) for which data are collected when performing a life cycle assessment (5.3)

[ISO 14040]

4.4**functional unit**

quantified performance of a product system (4.1) for use as a reference unit in a life cycle assessment (5.3) study

MNS ISO 14050:2003

үйлдвэрлэлийн (4.1) тоон үзүүлэлт
[ISO 14040]

[ISO 14040]

4.5 тогтолцооны зааг

бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл ба байгаль орчны, эсхүл үйлдвэрлэлийн бусад тогтолцооны хоорондын харилцан уялдаа

[ISO 14040]

4.5 system boundary

interface between a product system (4.1) and the environment (1.1) or other product systems

[ISO 14040]

4.6 тархалт

судалж буй бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл (4.1) дэх нэгж үйл явцын оролт (4.12) буюу гаралтын (4.13) урсгалын тархал

[ISO 14040]

4.6 allocation

partitioning the input (4.12) or output (4.13) flows of a unit process (4.3) to the product system (4.1) under study

[ISO 14040]

4.7 ердийн зарцуулалт

(оролт) хүний оролцоотой урьдчилсан өөрчлөлтгүйгээр байгаль орчноос (1.1) хасагдах судалж буй тогтолцоонд орж буй материал эсвэл эрчим хүч

ТАЙЛБАР ISO 14040 стандартаас авав

4.7 elementary flow

(input) material or energy entering the system being studied, which has been drawn from the environment (1.1) without previous human transformation

NOTE Adapted from ISO 14040.

4.7 ердийн зарцуулалт

(гаралт) хүний оролцоотой дараа дараачийн өөрчлөлтгүйгээр байгаль орчинд хаягдаж байгаа судалж буй тогтолцооноос гарч буй материал, эрчим хүч

ТАЙЛБАР ISO 14040 стандартаас авав

4.8 elementary flow

(output) material or energy leaving the system being studied, which is discarded into the environment (1.1) without subsequent human transformation

NOTE Adapted from ISO 14040.

4.9 түүхий эд

бүтээгдэхүүний (4.2) үйлдвэрлэлд ашиглаж буй анхны болон хоёр дахь удаагийн материал

[ISO 14040]

4.9 raw material

primary or secondary material that is used to produce a product (4.2)

[ISO 14040]

4.10 эрчим хүчний зарцуулалт

нэгж үйл явц (4.3) буюу

4.10 energy flow

input (4.12) to or output (4.13) from a unit

бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн (4.1) талаар эрчим хүчний нэгжээр тодорхойлсон оролт (4.12) буюу гаралт (4.13)

ТАЙЛБАР Орж буй эрчим хүчний зарцуулалтыг эрчим хүчний оролт, гарч буй эрчим хүчний зарцуулалтыг эрчим хүчний гаралт гэж нэрлэж болно.

[ISO 14041]

4.10.1

эрчим хүчний анхны түүхий эд

бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлд (4.1) зориулан эрчим хүчний эх үүсвэр болгохоор хэрэглэгдээгүй түүхий эдийг шатаахаас үүдэх нөөц дулаан

ТАЙЛБАР Энд өндөр халаалтын утга буюу нам халаалтын утгыг илэрхийлнэ.

[ISO 14041]

4.10.2

эрчим хүчний үйл явц (процесс)

үйлдвэрлэлийн эрчим хүчний оролтыг гаргах болон энэ эрчим хүчийг нийлүүлэх үйл явц доторх үйл явц болон тоног төхөөрөмжийг ажиллуулахын тулд нэгж үйл явцад (4.3) шаардагдах эрчим хүчний оролт

[ISO 14041]

4.11

норматив зарцуулалт

функционал нэгжээр (4.4) үүргийг бүрэн биелүүлэхэд илэрхийлсэн, тухайн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл (4.1) дэх үйл явцтай холбоо бүхий гаралтын (4.13) шаардагдах хэмжил

[ISO 14041]

4.12

оролт (орцын норм)

нэгж үйл явц (4.3) руу оруулж буй материал, эсхүл эрчим хүч

process (4.3) or product system (4.1), quantified in energy units

NOTE Energy flow that is input may be called energy input; energy flow that is output may be called energy output.

[ISO 14041]

4.10.1

feedstock energy

heat of combustion of raw material inputs, which are not used as an energy source, to a product system (4.1)

NOTE It is expressed in terms of higher heating value or lower heating value.

[ISO 14041]

4.10.2

process energy

energy input required for a unit process (4.3) to operate the process or equipment within the process, excluding energy inputs for production and delivery of this energy

[ISO 14041]

4.11

reference flow

measure of the needed outputs (4.13) from processes in a given product system (4.1) required to fulfil the function expressed by the functional unit (4.4)

[ISO 14041]

4.12

input

material or energy which enters a **unit process** (4.3)

MNS ISO 14050:2003

ТАЙЛБАР Материалд түүхий эд (4.9) болон бүтээгдэхүүн (4.2) орж болно.

[ISO 14040]

4.12.1

туслах материалын оролт

бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийн нэгж үйл явцад (4.3) хэрэглэж буй, гэхдээ бүтээгдэхүүний хэсгийг бүрдүүлэхгүй оролтын материал

ЖИШЭЭ Катализатор

[ISO 14041]

4.13

гаралт (зарцуулалт)

нэгж үйл явцад (4.3) ногдох материал, эрчим хүч

ТАЙЛБАР Материалд түүхий эд (4.9), завсрын бүтээгдэхүүн (4.2.1), бүтээгдэхүүн (4.2), бохирдол/ялгаруулалт ба хаягдал (1.9) орж болно.

[ISO 14040]

4.13.1

түр зуурын бохирдол

агаар, ус, хөрсөнд хаягдаж буй хяналтгүй бохирдол

ЖИШЭЭ Дамжуулах хоолойны холболтоос гарсан материал

[ISO 14041]

NOTE Materials may include raw materials (4.9) and products (4.2).

[ISO 14040]

4.12.1

ancillary input

material input that is used by the unit process (4.3) producing the product, but does not constitute a part of the product

EXAMPLE A catalyst.

[ISO 14041]

4.13

output

material or energy which leaves a unit process (4.3)

NOTE Materials may include raw materials (4.9), intermediate products (4.2.1), products (4.2), emissions and waste (1.9).

[ISO 14040]

4.13.1

fugitive emission

uncontrolled emission to air, water or land

EXAMPLE Material released from a pipeline coupling.

[ISO 14041]

5 “Амьдрал”-ын мөчлөгийн үнэлгээнд хамаарах нэр томъёо	5 Terms relating to life cycle assessment
5.1 “амьдрал”-ын мөчлөг түүхий эд, эсхүл байгалийн баялгийг худалдан авч, боловсруулалтаас эхлэн хаягдал бүтээгдэхүүн хүртэлх бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн (4.1) үе шатны дэс дараалал, эсвэл харилцан шүтэлцээт холбоо [ISO 14040]	5.1 life cycle consecutive and interlinked stages of a product system (4.1), from raw material acquisition or generation of natural resources to the final disposal [ISO 14040]
5.2 дадлагажигч “амьдрал”-ын мөчлөгийн үнэлгээг (5.3) гүйцэтгэж байгаа хувь хүн эсхүл бүлэг этгээд [ISO 14040]	5.2 practitioner individual or group that conducts a life cycle assessment (5.3) [ISO 14040]
5.3 “амьдрал”-ын мөчлөгийн үнэлгээ АМУ оролт (4.12), гаралтын (4.13) урсгалын цуглуулга ба үнэлгээ, түүнчлэн “амьдрал”-ын мөчлөгийн (5.1) бүх үе шатад бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн (4.1) талаас байгаль орчинд үзүүлэх бодит нөлөөллийг (1.3) үнэлэх ажиллагаа [ISO 14040]	5.3 life cycle assessment LCA compilation and evaluation of the inputs (4.12), outputs (4.13) and the potential environmental impacts (1.3) of a product system (4.1) throughout its life cycle (5.1) [ISO 14040]
5.3.1 “амьдрал”-ын мөчлөгийн инвентор задлан шинжилгээ тухайн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлд (4.1) хамаарах “амьдрал”-ын мөчлөгийн (5.1) бүх үе шатад оролт (4.12), гаралтын (4.13) урсгалын баримт (өгөгдөл)-ыг цуглуулж тоог тодорхойлох “амьдрал”-ын мөчлөгийн үнэлгээний (5.3) үелэл [ISO 14040]	5.3.1 life cycle inventory analysis phase of life cycle assessment (5.3) involving the compilation and quantification of inputs (4.12) and outputs (4.13), for a given product system (4.1) throughout its life cycle (5.1) [ISO 14040]
5.3.1.1 “амьдрал”-ын мөчлөгийн инвентор үр дүн АМИ үр дүн “амьдрал”-ын мөчлөгийн нөлөөлөх байдлын үнэлгээнд (5.3.2) зориулсан	5.3.1.1 life cycle inventory result LCI result outcome of a life cycle inventory analysis (5.3.1) that includes flows crossing the

MNS ISO 14050:2003

гарааны цэгээр хангах болон тогтолцооны заагийн (4.5) урсгалыг дахин өөрчлөхийг оролцуулан “амьдрал”-ын мөчлөгийн инвентор (энэ үг нь тооцоо, цэс, бүртгэл, жагсаалт гэсэн утгыг илэрхийдэг) анализ (5.3.1) (задлан шинжилгээ)-ын дүн

[ISO 14042]

5.3.1.2

өгөгдлийн чанар

чадвараар тогтоосон шаардлагад тохирч буй өгөгдлийн онцлог шинж
[ISO 14041]

5.3.1.3

тодорхой бус байдлын задлан шинжилгээ

оролтын тодорхой бус байдал болон өгөгдлийн хувьсах чанарын хуримтлагдсан нөлөөллөөс хамаарч, “амьдрал”-ын мөчлөгийн инвенторийг задлан шинжлэх дүнд (5.3.1) тодорхой бус байдлыг тодруулах ба тоо хэмжээг тогтоох байнгын журам

ТАЙЛБАР Хязгаар болон магадлалын тархалтын аль алиныг нь үр дүн дэх тодорхой бус байдлыг тодорхойлоход хэрэглэнэ.
[ISO 14041]

5.3.1.4

мэдрэмжийн задлан шинжилгээ

сонгосон арга ба өгөгдлийн судалгааны үр дүнд нөлөөллийг тооцох байнгын журам

[ISO 14041]

5.3.2

“амьдрал”-ын мөчлөгийн нөлөөллийн үнэлгээ АМНУ

байгаль орчинд бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн (4.1) талаас бодит нөлөөллийн (1.3) ач холбогдол, хир хэмжээг үнэлж ойлгоход чиглэсэн “амьдрал”-ын мөчлөгийн үнэлгээний (5.3) үелэл (шат)

system boundary (4.5) and provides the starting point for life cycle impact assessment (5.3.2)

[ISO 14042]

5.3.1.2

data quality

characteristic of data that bears on their ability to satisfy stated requirements
[ISO 14041]

5.3.1.3

uncertainty analysis

systematic procedure to ascertain and quantify the uncertainty introduced into the results of a life cycle inventory analysis (5.3.1), due to the cumulative effects of input uncertainty and data variability

NOTE Either ranges or probability distributions are used to determine the uncertainty in the results.

[ISO 14041]

5.3.1.4

sensitivity analysis

systematic procedure for estimating the effects on the outcome of a study of the chosen methods and data

[ISO 14041]

5.3.2

life cycle impact assessment LCIA

phase of life cycle assessment (5.3) aimed at understanding and evaluating the magnitude and significance of the potential environmental impacts (1.3) of a product system (4.1)

[ISO 14040]	[ISO 14040]
5.3.2.1 нөлөөллийн ангилал (зэрэглэл) байгаль орчны талаархи үр дүнтэй холбогдуулан АМИ үр дүнг (5.3.1.1) түүнд тогтоож болох төлөөлөх анги	5.3.2.1 impact category class representing environmental issues of concern into which LCI results (5.3.1.1) may be assigned
[ISO 14042]	[ISO 14042]
5.3.2.1.1 “амьдрал”-ын мөчлөгийн нөлөөллийн ангиллын заагч нөлөөллийн ангиллын (5.3.2.1) тоон тодорхойлолт	5.3.2.1.1 life cycle impact category indicator quantifiable representation of an impact category (5.3.2.1)
[ISO 14042]	[ISO 14042]
5.3.2.2 төлөв байдлын хүчин зүйл “амьдрал”-ын мөчлөгийн нөлөөллийн ангиллын заагч (5.3.2.1.1)-ын нийтлэг нэгжид АМИ үр дүнг (5.3.1.1) тодорхойлон өөрчлөхөд хэрэглэх тодорхойлогч загварчлалын дүнд гарч буй хүчин зүйл	5.3.2.2 characterization factor factor derived from a model which is applied to convert LCI results (5.3.1.1) to the common unit of the life cycle impact category indicator (5.3.2.1.1)
[ISO 14042]	[ISO 14042]
5.2.3.2 байгаль орчны механизм АМИ үр дүнг (5.3.2.1.1) төгсгөлийн цэгийн (5.3.2.4) болон ангиллын заагчтай (5.3.2.1.1) холбосон нөлөөллийн ангиллын (5.3.2.1) физик, хими, биологийн үйл явцын тогтолцоо	5.3.2.3 environmental mechanism system of physical, chemical and biological processes for a given impact category (5.3.2.1), linking LCI results (5.3.1.1) to category indicators (5.3.2.1.1) and category endpoints (5.3.2.4)
[ISO 14042]	[ISO 14042]
5.3.2.4 төгсгөлийн цэгийн ангилал байгаль орчинтой холбогдуулан тодорхойлох, нөөцийн, эсхүл хүний эрүүл мэндийн, байгаль орчны асуудал эсвэл онцолсон төрх	5.3.2.4 category endpoint attribute or aspect of natural environment, human health or resources, identifying an environmental issue of concern
[ISO 14042]	[ISO 14042]

5.3.3

“амьдрал”-ын мөчлөгийн утгыг тайлбарлах

“амьдрал”-ын мөчлөгийн үнэлгээний (5.3) үелэл нь тооцооны задлан шинжилгээний үр дүнд, эсвэл нөлөөллийн үнэлгээний, эсвэл тодорхой дүгнэлт, зөвлөмжийг өгөхийн тулд энэ тэр дэвшүүлсэн зорилт, хэрэглэх салбартай уялдуулах ажиллагаа
[ISO 14040]

5.3.3.1

байнгын шалгалт

зорилго, хамрах хүрээний дагуу болон судалгааны бүхий л харьцаанд байнга хэрэглэх өгөгдлүүдийг болон өөрсдөө хүлээн зөвшөөрсөн, баталсан аргыг нотолж батлах үйл явц

ТАЙЛБАР Байнгын шалгалтыг дүгнэлт гаргахаас өмнө хийнэ.

[ISO 14043]

5.3.3.2

мэдрэмжийн шалгалт

холбогдох дүгнэлт хийж, зөвлөмж өгөх явдал бол мэдрэмжийн шинжилгээнд (5.3.1.4) ашигласан мэдээллийг нотолж, батлах үйл явц

[ISO 14043]

5.3.3.3

бүрэн шалгалт

АМИ задлан шинжилгээ (5.3.1)-ний эсхүл АМҮ (5.3)-ний зорилго, хамрах хүрээний тодорхойлолт ёсоор хангалттай дүгнэлтэд хүрэх, судалгааны өмнө болох үеллийн мэдээлэл мөн эсэхийг нотолж батлах үйл явц

[ISO 14043]

5.3.4

харьцуулсан дүгнэлт

янз бүрийн бүтээгдэхүүний нэгэн

5.3.3

life cycle interpretation

phase of life cycle assessment (5.3) in which the findings of either the inventory analysis or the impact assessment, or both, are combined consistent with the defined goal and scope in order to reach conclusions and recommendations

[ISO 14040]

5.3.3.1

consistency check

process of verifying that the assumptions, methods and data are consistently applied throughout the study and in accordance with the goal and scope definition

NOTE The consistency check should be performed before conclusions are reached.

[ISO 14043]

5.3.3.2

sensitivity check

process of verifying that information obtained from a sensitivity analysis (5.3.1.4) is relevant for reaching the conclusions and giving recommendations

[ISO 14043]

5.3.3.3

completeness check

process of verifying whether information from the preceding phases of an life cycle assessment (5.3) or life cycle inventory analysis (5.3.1) is sufficient for reaching conclusions in accordance with the goal and scope definition

[ISO 14043]

5.3.4

comparative assertion

environmental claim regarding the

зориулалтын функциональ үүргийн экологийн үр ашиг (экологийн байдал)-ийг тодорхойлж буй дүгнэлт superiority or equivalence of one product versus a competing product which performs the same function

[ISO 14040]

[ISO 14040]

6 Эко тэмдэг ба мэдэгдэлд хамаарах нэр томъёо **6 Terms relating to environmental labelling and declarations**

6.1 байгаль орчны мэдүүлэг (өргөдөл)

бүтээгдэхүүн (4.2), сав боодол (4.2.3) буюу бүрэлдэхүүн хэсгийн байгаль орчны асуудлыг (1.2) заасан тайлбартай мэдэгдэл, эко тэмдэг ба график

6.1 environmental claim

statement, symbol or graphic that indicates an environmental aspect (1.2) of a product (4.2), a component or packaging (4.2.3)

ТАЙЛБАР Байгаль орчны мэдүүлгийг бүтээгдэхүүнд, эсхүл түүний сав боодлын хаяг шошго дээр бүтээгдэхүүний тухай ном, техник ашиглалтын эмхэтгэл, нийтийн хэвлэлийн хэрэгсэл, телевиз болон интэрнет ашиглан гүйцэтгэнэ.

NOTE An environmental claim may be made on product or packaging labels, through product literature, technical bulletins, advertising, publicity, telemarketing, as well as through digital or electronic media such as the Internet.

[ISO 14021]

[ISO 14021]

6.1.1 эко тэмдэг

бүтээгдэхүүн (4.2) ба үйлчилгээний байгаль орчны асуудлыг (1.2) зааж буй шаардлага

6.1.1 environmental label

environmental declaration claim which indicates the environmental aspects (1.2) of a product (4.2) or service

[ISO 14020]

[ISO 14020]

6.1.2 байгаль орчны хязгаарлагдмал мэдүүлэг

мэдүүлэг хязгаарлагдмал болохыг илэрхийлсэн тайлбартай мэдэгдэл (6.1.4) бүхий байгаль орчны мэдүүлэг (6.1)

6.1.2 qualified environmental claim

environmental claim (6.1) which is accompanied by an explanatory statement (6.1.4) that describes the limits of the claim

[ISO 14021]

[ISO 14021]

6.1.3 байгаль орчны мэдүүлэгийн нотолгоо шалгалт

урьдчилан тодорхойлсон шалгуур болон найдвартай баримтын баталгаатай журам ашиглаж,

6.1.3 environmental claim verification

confirmation of the validity of an environmental claim (6.1) using specific predetermined criteria and procedures

MNS ISO 14050:2003

байгаль орчны мэдүүлгийн (6.1) хүчин төгөлдөр эсэхийг баталсан баталгаа

[ISO 14021]

6.1.4

тайлбартай мэдэгдэл

байгаль орчны мэдүүлэг (6.1) нь бүтээгдэхүүнийг (4.2) хэрэглэгч болон худалдан авагчдад зөв ойлгогдох аливаа тайлбар

[ISO 14021]

6.2

эко тэмдэг хэрэглэх хөтөлбөрийн I загвар

бүтээгдэхүүний (4.2) “амьдрал”-ын мөчлөгт (5.1) үндэслэсэн тухайн бүтээгдэхүүний ангилал (6.2.1)-д багтаж буй тэр бүтээгдэхүүнд байгаль орчны талаархи боломжтой бүх мэдээллийг тусгасан эко тэмдгийг (6.1.1) хэрэглэх эрхийн зөвшөөрөл олгодог сайн дурын шинж чанартай, олон талын үзүүлэлтэд үндэслэсэн хөндлөнгийн этгээдээс боловсруулсан хөтөлбөр

[ISO 14024]

6.2.1

бүтээгдэхүүний ангилал

ижил үүрэгтэй бүтээгдэхүүний (4.2) бүлэг

[ISO 14024]

6.2.1.1

зориулалтын тохиромж

бүтээгдэхүүн, үйл явц буюу үйлчилгээ нь заасан нөхцлүүдийн дагуу тодорхойлогдсон зорилгоо биелүүлэх чадавхи (боломж)

[ISO 14024]

6.2.1.2

бүтээгдэхүүний функциональ үзүүлэлт

бүтээгдэхүүний (4.2) үзүүлэлт болон

with assurance of data reliability

[ISO 14021]

6.1.4

explanatory statement

any explanation which is needed or given so that an environmental claim (6.1) can be properly understood by a purchaser, potential purchaser or user of the product (4.2)

[ISO 14021]

6.2

type I environmental labelling programme

voluntary, multiple-criteria-based, third party programme that awards a licence which authorizes the use of environmental labels (6.1.1) on products (4.2) indicating overall environmental preferability of a product within a particular product category (6.2.1) based on life cycle (5.1) considerations

[ISO 14024]

6.2.1

product category

group of products (4.2) which have equivalent function

[ISO 14024]

6.2.1.1

fitness for purpose

ability of a product, process or service to serve a defined purpose under specific conditions

[ISO 14024]

6.2.1.2

product function characteristic

attribute or characteristic in the performance and use of a product (4.2)

хэрэглээний шинж чанар
[ISO 14024]

[ISO 14024]

6.2.1.3

бүтээгдэхүүний эко шалгуур

эко-тэмдгийг (6.1.1) бүтээгдэхүүнд (4.2) олгохын тулд тавигдах байгаль орчны шаардлагууд
[ISO 14024]

6.2.1.3

product environmental criteria

environmental requirements that the product (4.2) shall meet in order to be awarded an environmental label (6.1.1)
[ISO 14024]

6.2.2

эко-тэмдгийн байгууллага

эко тэмдэг тэмдэглэх хөтөлбөрийн I загварыг (6.2) эрхлэн явуулах гуравдагч этгээдийн байгууллага буюу түүний албад
[ISO 14024]

6.2.2

ecolabelling body

third party body, and its agents, which conducts a type I environmental labelling programme (6.2)

[ISO 14024]

6.3

өөрийн зарласан (тунхагласан) байгаль орчны мэдүүлэг

гурав дахь талын баталгаажуулалтаас хамааралгүйгээр үйлдвэрлэгч, импортлогч, хуваарилагч, худалдаачид бусад харилцагчдаас гаргасан байгаль орчны мэдүүлэг (6.1)

6.3

self-declared environmental claim

environmental claim (6.1) that is made, without independent third-party certification, by manufacturers, importers, distributors, retailers or anyone else likely to benefit from such a claim

[ISO 14021]

[ISO 14021]

ТАЙЛБАР Түүнчлэн “Эко тэмдгийн II загвар” ч гэж нэрлэдэг.

NOTE This is also called “type II environmental labelling”.

6.4

байгаль орчны мэдэгдлийн III загвар

байгаль орчны мэдэгдлийн III загварт хамаарах хөтөлбөрийн хүрээнд байгаль орчны холбогдолтой нэмэлт мэдээллийг агуулсан, ISO 14040 стандартад үндэслэн урьдчилсан үнэлгээг холбогдох бүтээгдэхүүнд хийсэн байгаль орчны талаархи өгөгдөл

[ISO/TR 14025]

6.4.1

байгаль орчны мэдэгдлийн III загварт хамаарах хөтөлбөр

үйлдвэрлэлийг буюу бие даасан байгууллагыг хөгжүүлэхэд шаардлагын доод хэмжээг тогтоох, магадлуурын ангилал (зэрэглэл)-ыг сонгох, хөндлөнгийн оролцогч талыг тодорхойлох, гадны холбоо харилцааг бүрдүүлэх асуудлыг багтаасан - Байгаль орчны мэдэгдлийн III загварын хувилбар дэвшүүлж байгаа сайн дурын ажиллагаа

[ISO/TR 14025]

6.5

өргөжүүлэлтийн байдал

бүтээгдэхүүний (4.2) шинж чанар нь түүний угсрагдах эд анги, салангид бүрэлдэхүүн хэсгийг сайжруулах, эсвэл бүхэлд нь орлуулахгүйгээр солих ажиллагаа

[ISO 14021]

6.6

материал таньц

бүтээгдэхүүний (4.2) болон сав боодлын (4.2.3) бүтэц, найрлага буюу бүрэлдэхүүн хэсгийг тогтооход ашигласан үг, тоо эсхүл тэмдэг

ТАЙЛБАР Материал таньцын тэмдэг бол байгаль орчны мэдүүлгийг (6.1) шийдвэрлэсэн гэж үзэхгүй.

[ISO 14021]

6.4

type III environmental declaration

quantified environmental data for a product with preset categories of parameters based on the ISO 14040 series of standards, but not excluding additional environmental information provided with a type III environmental declaration programme

[ISO/TR 14025]

6.4.1

type III environmental declaration programme

voluntary process by which an industrial sector or independent body develops a type III environmental declaration, including setting minimum requirements, selecting categories of parameters, defining the involvement of third parties and the format of external communications

[ISO/TR 14025]

6.5

upgradability

characteristic of a product (4.2) that allows its modules or parts to be separately upgraded or replaced without having to replace the entire product

[ISO 14021]

6.6

material identification

words, numbers or symbols used to designate composition of components of a product (4.2) or packaging (4.2.3)

NOTE A material identification symbol is not considered to be an environmental claim (6.1).

[ISO 14021]

<p style="text-align: center;">А хавсралт (мэдээллийн)</p> <p style="text-align: center;">ISO/TR 14061 стандартаас авсан нэмэлт нэр томъёо ба тодорхойлолт</p>	<p style="text-align: center;">Annex A (informative)</p> <p style="text-align: center;">Additional terms and definitions from Technical Report ISO/TR 14061</p>
<p>A.1 ой мод, бусад модлог ургамал, түүний хөрс, ургамал, амьтан, тэдгээрийн харилцаа холбоо, нөөц баялаг</p> <p>ТАЙЛБАР Ой нь дэлхий дахины уур амьсгал, хөрс, хөгжингүй орнуудын түүх соёлоос хамаарч маш их өөрчлөгдөж байна. Олон улс орон хууль тогтоомжиндоо ойн тухай заасан байна.</p>	<p>A.1 forest generally considered to be a plant community of predominantly trees and other woody vegetation growing together, its land, flora and fauna, their interrelationships, and the resources and values attributed to it NOTE Forests vary greatly around the world depending on the climate, soil, history and culture of the country involved. Many countries have a definition of forest included in legislation.</p>
<p>A.2 зарчим, шалгуур, заагч ойн тогтвортой хөгжлийн удирдлага (ОТХУ)-д хүрэхэд чиглэсэн үйл явцыг үнэлэхэд зориулсан “Зарчим, шалгуур, заагч”-ийг багтаасан шатлан захирах хүрээний харилцаагаар хангах, засгийн газрын эсвэл засгийн газрын бус байгууллага, олон улсын, үндэсний хувийн хэвшлийн санаачлага</p> <p>ТАЙЛБАР 1 Зарим санаачлагад зарчмыг шалгуурт багтаасан байна.</p> <p>ТАЙЛБАР 2 Энэ тайлангийн зорилгын дагуу шалгуур, заагч гэсэн нэр томъёог засгийн газар хоорондын үйл явцын дүнд хэрэгжүүлсэн ОТХУ-ын шалгуур ба заагчийн шаардлагад зааснаар онцгойлон ашиглана.</p>	<p>A.2 principles, criteria and indicators international, national and private sector initiatives, whether governmental or non-governmental, provide a common hierarchical framework including “Principles, criteria and indicators” for evaluating progress towards achieving SFM</p> <p>NOTE 1 In some initiatives, the principles are considered to be included in the criteria.</p> <p>NOTE 2 For the purposes of this report, the term “Criteria & Indicators” is used specifically in reference to the sets of Criteria & Indicators of Sustainable Forest Management developed through the intergovernmental processes.</p>
<p>A.3 зарчим</p>	<p>A.3 principles</p>

<p>Шалтгаан болон үйл ажиллагааны тохирох үндсэн үүрэг</p> <p>ТАЙЛБАР Зарчим нь ОТХУ болон зорилгын тодорхой бүрэлдэхүүн хэсэг</p>	<p>fundamental rules which serve as a basis for reasoning and action</p> <p>NOTE Principles are explicit elements of a goal such as SFM.</p>
<p>A.4 шалгуур чухал ач холбогдолтой үзүүлэлт ба үүгээр ололт, дутагдлыг үнэлнэ.</p> <p>ТАЙЛБАР Шалгуурын үүрэг нь ОТХУ-ын үнэлэх үйл явц, нөхцөл байдал, энгийн бүрэлдэхүүн хэсгийг тодорхойлох, үзүүлэх юм.</p> <p>[Эх үүсвэр: ОТХУ-ын шалгуур, заагчийн засгийн газар хоорондын семинар]</p>	<p>A.4 criteria characteristics that are considered important and by which success or failure can be judged</p> <p>NOTE The role of criteria is to characterize or define the essential elements or set of conditions or processes by which sustainable forest management may be assessed.</p> <p>[Source: Intergovernmental Seminar on Criteria and Indicators for SFM (ISCI)]</p>
<p>A.5 заагч үечилсэн байдлаар үнэлсэн, хянасан өөрчлөлтийг хянахад гарах тоо хэмжээ, чанар эсвэл үзүүлэх арга хэмжээ</p> <p>[Эх үүсвэр: ОТХУ-ын шалгуур, заагчийн засгийн газар хоорондын семинар]</p>	<p>A.5 indicators quantitative, qualitative or descriptive measures that when periodically evaluated and monitored show the direction of change</p> <p>[Source: Intergovernmental Seminar on Criteria and Indicators for SFM (ISCI)]</p>
<p>A.6 тогтвортой хөгжил ирээдүй үеийнхэний хэрэгцээнд тохирсон тэдэнд хор учруулахгүй бөгөөд одоогийн хэрэгцээнд нийцэх хөгжил</p> <p>[Эх үүсвэр: Брундландын баримт бичиг]</p>	<p>A.6 sustainable development meeting the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs</p> <p>[Source: The Brundtland Report]</p>
<p>A.7 ойн тогтвортой хөгжлийн удирдлага ТАЙЛБАР ОТХУ гэсэн ойлголт нь удирдлагын хэлэлцээр бөгөөд янз бүрийн үндэстэн, олон улсын санаачлагаар хөгжүүлсэн тодорхойлолт нь янз бүр байна. Дэлхийн өөр өөр бүс нутгийн</p>	<p>A.7 sustainable forest management</p> <p>NOTE While there is broad agreement on the concept of SFM, there are variations in the definitions developed through the various national and international initiatives. Two definitions of SFM have been included here so that the user of this</p>

<p>хүмүүсийн тодорхойлсон ОТХУ-ын тухай 2 тодорхойлолтыг энэ техникийн тайланд үзүүлсэн.</p>	<p>Technical Report can understand the scope of the concept and the ways it has been defined by people from two different regions of the world.</p>
<p>A.7.1 ойн тогтвортой хөгжлийн удирдлага ОТХУ байгаль орчин, хүн болон нийгэмд үзүүлэх тохиромжгүй нөлөөгүй, түүний ач холбогдол, цаашид бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийг бууруулахгүй ойн бүтээгдэхүүн үйлчилгээний байнгын урсгалын бүтээмжтэй холбоотой удирдлагын нэг эсвэл түүнээс олон тодорхойлсон зорилгод хүрэх ойн хөрсийг тогтмол удирдах үйл явц</p> <p>[Эх үүсвэр: Олон улсын Халуун орны модны байгууллага (ОУХОМБ)]</p>	<p>A.7.1 sustainable forest management SFM Process of managing permanent forest land to achieve one or more clearly specified objectives of management with regard to the production of a continuous flow of desired forest products and services, without undue reduction of its inherent values and future productivity and without undue undesirable effects on the physical and social environment</p> <p>[Source: International Tropical Timber Organization (ITTO)]</p>
<p>A.7.2 ойн тогтвортой хөгжлийн удирдлага ОТХУ Бусад эко-тогтолцоонд хор нөлөөгүй орон нутаг, үндэсний болон дэлхийн түвшинд экологи, эдийн засаг, нийгмийн үйл ажиллагаатай холбоотой байх өнөө үед болон ирээдүйд биологийн төрөл зүйл, бүтээгдэхүүн, түүний дахин сэргэх байдал, амьдрах чадвар, тэдгээрийн чадавхийг тогтоох замаар ой (A.1) болон ойн хөрсийг ашиглах, үйлчилгээ</p> <p>[Эх үүсвэр: Европын үйл явц]</p>	<p>A.7.2 sustainable forest management SFM Stewardship and use of forests (A.1) and forest land in a way and at a rate that maintains their biodiversity, productivity, regeneration capacity, vitality and their potential to fulfil, now and in the future, relevant ecological, economic and social functions, at local, national and global levels and does not cause damage to other ecosystems</p> <p>[Source: Pan-European (Helsinki) Process]</p>

<p style="text-align: center;">В ХАВСРАЛТ (мэдээллийн)</p> <p style="text-align: center;">Байгаль орчны асуудлаархи олон улсын хамтын нийгэмлэгийн хүрээнд тохиолдох нэмэлт ойлголт</p>	<p style="text-align: center;">ANNEX B (informative)</p> <p style="text-align: center;">Additional concepts encountered in the international environmental community</p>
<p>В.1 Хамгийн тохиромжтой арга</p> <p>[1] Европын Холбоо Удирдамж бичиг 96/61/ЕЕС (1996 оны 9-р сарын 24) Бохирдлоос сэргийлэх ба хяналт зохицуулалт, 2/11/ зүйл.</p> <p>[2] Эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллагын зөвлөлийн зөвлөмж. 1972 оны 5 сар, Байгаль орчин ба Эдийн засаг, Байгаль орчны олон улсын эдийн засгийн зарчмууд.</p> <p>[3] Зүүн Хойт Атлантын орчныг хамгаалах конвенц. Парис, 1992 оны 9-р сарын 22, 2-р зүйл, 3(б) заагч, 1-р нэмэлт.</p>	<p>В.1 Best Available Technique (BAT)</p> <p>[1] EU Directive 96/61/EEC (September 24, 1996) concerning Integrated Pollution Prevention and Control, Article 2(11).</p> <p>[2] OECD Council Recommendation, May 1972, Environment and Economics, Guiding Principles concerning international economic aspects of environmental policies.</p> <p>[3] Convention on the Protection of the Marine Environment of the North East Atlantic. Paris, 22 September 1992. Article 2. clause 3 (b) and amendment No I.</p>
<p>В.2 Оргил ачаалал</p> <p>1] Dowing, R.J.; Hettellingh. J,P and de Smet, PA.M Европ дах Эрх зүйн хэм хэмжээний тухай тайлан, 1993 .</p>	<p>В.2 Critical load</p> <p>1] Dowing, R.J.; Hettellingh. J,P and de Smet, PA.M. 1993 Calculation and Mapping Critical Loads in Europe. Status Report 1933.</p>
<p>В.3 Урьдчилан сануулах зарчим</p> <p>[1] ИСО 14004:1996, Байгаль орчны удирдлагын тогтолцоо - Зарчим, тогтолцоо, бүрдүүлэлтийн ерөнхий аргачлал, А хавсралт, 15 дугаар зарчим .</p>	<p>В.3 Precautionary principle</p> <p>[1] ISO 14004:1996, Environmental management systems - General guidelines on principles, systems and supporting techniques. Annex A, principle 15.</p>

<p>[2] Байгаль орчны асуудлаар Рио -гийн Мэдэгдэл, 15-р зарчим.</p> <p>[3] Зүүн Хойт Атлантын орчныг хамгаалах конвенц. Парис, 1992 оны 9-р сарын 22, 2 -р зүйл, 2(а) заагч.</p> <p>[4] Сайд нарын Бергены бага хурал, 1990 оны 5 -р сарын 16 21 дүгээр хөтөлбөр, 19 дэхь хэсэг.</p>	<p>[2] The Rio Declaration on Environment and Development, principle 15.</p> <p>[3] Convention on the Protection of the Marine Environment of the North East Atlantic. Paris, 22 September 1992. Article 2, clause 2 (a).</p> <p>[4] The Ministerial Conference in Bergen, 16 May 1990. Agenda 21, Chapter 19.</p>
<p>В.4 “Бохирдуулагчийн төлбөр”-ийн зарчим</p> <p>[1] ИСО 14004:1996, Байгаль орчны удирдлагын тогтолцоо - Зарчим, тогтолцоо, бүрдүүлэлтийн ерөнннхй аргачлал, А хавсралт, 16-р зарчим.</p> <p>[2] Байгаль орчны асуудлаар Рио -гийн Мэдэгдэл. 16 -р зарчим.</p> <p>[3] Зүүн Хойт Атлантын орчныг хамгаалах конвенц. Парис, 1992 оны 9-р сарын 22, 2-р зүйл, 2(б) заагч.</p> <p>[4] Бохирдлын зардал төлбөр тооцох зарчим. Эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллага 1975 он</p>	<p>В.4 "Polluter pays" principle</p> <p>[1] ISO 14004:1996, <i>Environmental management systems - General guidelines on principles, systems and supporting techniques</i>. Annex A, principle 16.</p> <p>[2] The Rio Declaration on Environment and Development, principle 16.</p> <p>[3] Convention on the Protection of the Marine Environment of the North East Atlantic. Paris, 22 September 1992. Article 2, clause 2 (b).</p> <p>[4] The Polluter Pays Principle, OECD 1975.</p>
<p>В.5 Бохирдол</p> <p>[1] Европын Холбоо Удирдамж бичиг 96/61/ЕЕС (1996 оны 9-р сарын 24) Бохирдлоос сэргийлэх ба хяналт зохицуулалт. 2/11/ зүйл</p> <p>[2] МО/UNESCO/WMO/IAEA/UN/UNEP Усан боомтын орчны бохирдлын шинжлэх ухааны асуудлаар экспертийн хамтарсан хэсэг .</p> <p>[3] Зүүн Хойт Атлантын орчныг хамгаалах конвенц. Парис, 1992 оны 9-р сарын 22, 1-р зүйл, д заагч .</p>	<p>В.5 Pollution</p> <p>[1] EU Directive 96/61/EEC (September 24, 1996) concerning Integrated Pollution Prevention and Control. Article 2 (11).</p> <p>[2] IMO/UNESCO/WMO/IAEA/UN/UNEP Joint Group of experts on the Scientific Aspects at Marine Pollution(GESAMP).</p> <p>[3] Convention on the Protection of the Marine Environment In the North East-Atlantic. Paris. 22 September 1992. Article 1, clause (d).</p>

<p>[4] Балтийн далайн бүсийг хамгаалах конвенц, 1992 он, (Хелсинкийн конвенц) 2-р зүйл, 1 -р заагч.</p>	<p>[4] Convection on tile Protection of the Marine Environment of the Baltic Sea Area,1992 (Helsinki Convention), Article 2, clause 1.</p>
<p>B.6 Тогтвортой хөгжил</p> <p>[1] “Манай ирээдүй” Хөгжил ба байгаль орчны асуудлаарх дэлхийн комиссийн тайлан.</p> <p>[2] Тогтвортой хөгжлийн асуудлаарх Ерөнхийлөгчийн Зөвлөл. 1996 оны 2-р сар</p> <p>[3] Тогтворжилтын төлөө: Байгаль орчин ба тогтвортой хөгжлийг дэмжих тухай бодлого, үйл ажиллагааны Европын хөтөлбөр. II боть 1992 оны 3-р сарын 27.</p>	<p>B.6 Sustainable development</p> <p>[1] 'Our Common Future': Report published by the World Commission on Environment and the Development (the Brundtland Report).</p> <p>[2] The President's Council on Sustainable. Development February 1996.</p> <p>[3] Towards Sustainability: A European Programme of Policy and Action in relation to the Environment and Sustainable Development. EU Vol. II. 27 March 1992.</p>

Цагаан толгойн товъёог

А

арга хэмжээ, байгаль орчны 1.18
 асуудал, орчны нөхцөл, 1.10
 аудит, байгаль орчны 1.11
 аудит, байгаль орчны удирдлагын тогтолцооны 1.15
 аудит (дотоод) байгаль орчны удирдлагын тогтолцооны 1.16
 аудитор, байгаль орчны 1.12
 ахлах аудитор, байгаль орчны 1.22
 ахиц, тасралтгүй сайжруулах 1.8

Б

баг, аудитийн 1.5
 байгууллага (1.23)
 бодлого, байгаль орчны 1.19

Д

дүгнэлт, аудитийн 1.1

З

зорилго, байгаль орчны 1.17
 зорилт, байгаль орчны 1.20

Н

баримт, аудитийн 1.3
 нөхцөл, орчны, асуудал 1.10

О

орчин 1.9

С

сонирхогч тал 1.21
 субъект 1.25
 сэргийлэх, бохирдлоос 1.24

Т

тогтолцоо, байгаль орчны удирдлагын 1.14

Ү

үнэлэмж, аудитийн 1.4

Ш

шалгуур аудитийн 1.2.

ТӨГСӨВ.